

REDACTIA:
și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyányi utca Nr. 2

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concure, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI
PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:
Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.

PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:
Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci.

Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 286.

Circular.

cătră P. T. membri ordinari și ad-hoc ai sinodului protoprezbiteral din tractul Beiușului.

Conform însărcinării primită de la Venerabilul Consistor eparhial din Oradea-mare, de dtul 28 Februarie (13 Martie) a. c. Nrul 416/Pl., în consonanță cu §-ul 15 din Regulamentul pentru alegerea de protoprezbiter, bazat pe §§-ii 42 și 51 din Statutul organic, prin aceasta *public și convoc sinodul protoprezbiteral electoral al tractului Beiuș pe Marți în 17/30 Mai, a. c. la ora 9 înainte de amiază la sfânta biserică ort. română din parohia centrală Beiuș, pentru alegerea de protoprezbiter în tractul Beiușului.*

Aducând aceasta la cunoștința tuturor P. T. membri ordinari și ad-hoc ai acestui sinod, invit pe toți, să participe la actul alegerii, căreia îi va premerge sfânta liturgie împreună cu chemarea Duhului sfânt.

Oradea-mare, la 28 Aprilie (11 Mai) 1911.

Andrei Horvath m. p.,
asesor-comisar konzistorial.

Protocol

despre ședințele Sinodului eparhial din dieceza gr. or. română a Aradului, ținute în sesiunea ordinară a anului 1911.

Ședința I.

S'a ținut la 17/30 Aprilie 1911 la orele 12¹/₄ p. m. în sala mare a Seminarului din Arad.

Președinte: P. S. Sa Domnul Episcop diecezan
Ioan I. Papp. Notar: Ioan Georgia.

Nr. 1. După asistarea la s. liturgie împreună cu chemarea s. Duh, deputații sinodali, la ora 12¹/₄ p. m., se întrunesc în sala seminarială și P. S. Sa Domnul Episcop diecezan deschide sesiunea sinodală prin cuvântarea publicată în Nr. 16.

Nr. 2. Spre a se constată numărul celor prezenți, se cetește apelul nominal, la care răspund deputații: Dr. George Adam, Dr. Cornel Ardelean, Vasile Beleş, Iuliu Bodea, Ambrosie

Catone, Dr. Aurel Cioban, Roman R. Ciorogariu, Ioan Cizmaș, Adrian P. Dessean, George Feier, Ioan Georgia, Procopiu Givulescu, Vasile Goldiș, Iuliu Groșorean, Augustin Hamcea, Andrei Horvat, Dr. Andrei Ille, Petru Ionaș, Dr. Sever Ispravnic, Dr. Aurel Lazai, Cornel Lazar, Dimitrie Mangra, Vasile Mangra, Dr. Iustin Marșieu, Dr. Valeriu Mezin, Antoniu Mocsonyi de Foen, Alexandru Muntean, Dr. Nicolae Oncu, Dr. Nestor Oprean, Dr. Ioan Papp, Dr. Teodor Papp, Aurel Petrovici, Dr. George Popa, George Popovici, Ioan Popovici, Vasile Popovici, Dr. Traian Putici, Sava Raicu, Silviu Roxin, Nicolae Roxin, Axente Secula, Gerasim Serb, Petru Serb, Iosif Tărău, Petru Truța, Emanuil Ungurean, Dr. Romul Veliciu, și Dr. Teodor Burdan, deci 48 deputați și astfel Sino dul să declară capace a aduce concluse valide.

Nr. 3. Deputații sinodali noii aleși: Ioan Popovici din cler ales în cercul B. Comloș, — apoi deputații mireni: Dr. Dimitrie Mangra și Iosif Tărău aleși în cercul Pesteș și Ambrosie Catone, ales în cercul Tincei, își prezintă credenționalele cari

se predau comisiunii verificatoare.

Nr. 4. La invitarea P. S. Sale Domnului Episcop diecezan ca și președinte, se întregeste biroul sinodal

și se realeg ca notari Dr. Dimitrie Mangra și Iosif Tărău, iar în locul vacant se alege Dr. Romul Veliciu.

Nr. 5. Prezidiul prezintă următoarele esibite, întrate la sinodul eparhial

1. Raportul general al Consistorului plenar din Arad;

2. Raportul general al Consistorului plenar din Oradea-mare;

3. Raportul delegațiunii congressuale despre gestiunea anului 1910.

4. Raportul Consistoriului din Arad în cauza sediului protopopes al tractului B. Comloș;

5. Proiectul de Regulament, pentru administrarea fundațiunii Zsiga din Oradea-mare.

6. Raportul Consistorului din Arad în chestia paușalului, pe seama preoților pentru participarea la conferințele preoțești.

Se predau comisiunii organizatoare.

7. Raportul general al senatului strâns bisericesc din Arad.

8. Raportul general al senatului strâns bisericesc din Oradea-mare

Se predau comisiunii bisericești.

9. Raportul general al senatului școlar din Arad;

10. Raportul general al senatului școlar din Oradea mare;

11. Raportul Consistorului din Arad, în cauza unui Regulament, pentru cenzurarea manualelor didactice,

Se predau comisiunii școlare.

12. Raportul general al senatului epitropesc din Arad.

13. Raportul general al senatului epitropesc din Oradea mare;

14. Bugetul Consistorului din Arad pe 1911;

15. Bugetul Consistorului din Oradea-mare pe 1911;

16. Raportul Consistorului din Arad despre toate fondurile și fundațiunile administrate la acel cons. în 1910.

17. Socoata Consistorului din Oradea-mare despre toate venitele și cheltuelile anului 1910.

18. Socoțile fundațiunii Zsiga, pe 1908/9.

19. Raportul Cons. din Arad despre pretenziunile diecesane propuse spre ștergere;

20. Raportul Consistorului din Arad în cauza datoriei comunei bis. Checia-română;

21. Raportul Consistorului din Arad despre cenzurarea socoților mănăstirei H. Bodrog pe anul 1910.

22. Protocolul comisiunii sinodale de controlă despre domeniul dela S. Petru Sârbesc;

23. Protocolul comisiunii sinodale de controlă despre mănăstirea H. Bodrog;

24. Socoțile fundațiunii Negreanu pe 1909;

25. Raportul Consistorului din Arad, în chestia internatului din Beiuș;

26. Raportul Consistorului din Arad în chestia socoților comunelor bisericești Sintea și Jădani;

27. Socoțile internatului din Beiuș;

28. Raportul Consistorului din Arad despre domeniul din Cermei.

29. Raportul Consistorului din Arad în chestia contractului de reasigurare cu societatea „Adria.”

30. Raportul Consistorului din Arad despre socoțile fundațiunii Zsiga pe anul 1909/10;

31. Raportul Consistorului din Arad despre socoțile fundațiunii Negreanu pe 1910;

32. Abzicerea membrului Procopiu Givulescu din comisiunea sinodală de controlă;

33. Rapoartele Consistorului din Arad despre prețuirea din nou a realităților diecezane;

34. Raportul Consistorului din Arad despre fundațiunea Petru Teșle;

35. Reflecșiunile Consistorului din Orade, la protocolul comisiunii sinodale de scontare;

36. Socoata fondului Episcopiei gr. or. rom. din Oradea-mare;

37. Socoata fundațiunii Dr. George Popa;

38. Socoata fundațiunii Teodor Oancea;

39. Socoata fundațiunii Georgiu Lazar și soția;

40. Socoata fundațiunii Zacharie Mihoc;

Se predau comisiunii epitropești

41. Actele despre alegerea unui deputat din cler în cercul B. Comloș;

42. Actele alegerii unui deputat din cler în cercul Lipova;

43. Actele despre alegerea a lor doi deputați mireni în cercul Peșteș; și

44. Actele alegerii de deputat mirean în cercul Tinței

Se predau, împreună cu credenționalele depuse sub Nr. 3 al acestui protocol, comisiunii verificătoare.

45. Cererea comunei bisericești Buzad pentru concesiune de colectă în scopul zidirii unei biserici;

46. Cererea parohiei Comeat, pentru concesiune de colectă în scopul zidirii de școală;

47. Cererea parohiei Obârșă pentru concesiune de colectă în scopul renovării bisericii;

48. Cererea comunei bisericești din Leautiu pentru concesiune de colectă, în scopul edificării unei biserici;

49. Cererea parohiei S. Criștor pentru ștergerea datoriei sale la tipografia diecesană.

50. Cererea comunei bisericești Gheghie pentru ajutor în scopul renovării bisericii.

51. Cererea comunei bis. Beliu pentru concesiune de colectă în scopul zidirii școlii și renovarea bisericii.

52. Cererea parohiei Archiș pentru concesiune de colectă în scopul zidirii bisericii.

53. Cererea mai multor parohieni din Macea pentru a se reduce parohia Macea dela cl. I. la clasa a II-a.

Se predau comisiunii petiționare.

Nr. 6. Se prezintă cererile de concediu pe durata întregă a sesiunii sinodale a deputaților: Dr. Iosif Gall, Pavel Rotariu, Titu Mărgineanțu, Dr. George Popovici și Mihai Veliciu:

concediul cerut se acordă.

Fiind terminate agendele primei ședințe, se anunță proxima ședință pe Luni, în 18 April (1 Mai) la 3 ore p. m., punându-se la ordinea zilei referada comisiunii verificătoare și a celei epitropești.

Ședința se ridică la orele 1 și 30 m. d. m.
Acest protocol s'a cetit și verificat în ședința II-a ținută la 18 April (1 Mai) 1911.

Ioan I. Papp m. p.
Episcop-președinte.

Ioan Georgia m. p.,
notar.

Ședința II.

S'a ținut în 18 Aprilie (1 Maiu) 1911 la orele 3 d. a.

Președinte: P. S. Sa Domnul Episcop diecezan
Ioan I. Papp. Notar: *Dr. Demetriu Mangra.*

Nr. 7. Se cetește protocolul ședinței I. și se verifică

Nr. 8. Prezidiul prezintă credenționalul deputatului din cler: Voicu Hamsea, ales în cercul Lipova.

Se predă comisiei verificatoare.

Nr. 9. Se presintă:

1. Raportul special a consistorului din Arad despre beneficiile alumneului.

2. Raportul consistorului din Arad despre donațiunea lui Vasile Stroescu.

3. Raportul consistorului din Arad despre școlarele de Duminecă:

Se predau comisiei școlare.

4. Raportul consistorului din Arad despre fondul cultural

Se predă comisiei organizatoare.

Nr. 10. P. S. Sa Domnul Episcop diecesan **Ioan I. Papp**

declară, că întărește alegerea preotului Gheorghe Tulbure de așesor ordinar în senatul strâns bisericesc al consistorului din Oradea-mare.

Se ia spre știre.

Nr. 11. Urmează la ordinea de zi referada comisiei verificatoare prin raportorul **Dr. George Popa.**

La propunerea comisiei:

Sinodul verifică pe deputații mireni **Iosif Tărău** și **Dr. Demetriu Mangra** aleși în cercul electoral al Peșteșului, asemenea și pe deputatul mirean **Ambrosie Catone** ales în cercul electoral **Tinca** pe restul perioadului 1909-1911.

Nr. 12. Se cetește raportul general al Consistorului din Arad, ca senat strâns bisericesc, prin raportorul **Alesandru Munteanu**, care la propunerea comisiei:

se ia în general și în special la cunoștință.

Nr. 13. Cu privire la vizitățile canonice, săvârșite de P. S. Sa Domnul episcop diecesan în cursul anului 1910:

Sinodul exprimă Prea Sfinției Sale Dlui Episcop diecesan adânc simțita sa mulțumită și recunoștință pentru dragostea și solitudinea dovedită față de religiozitatea și moralitatea poporului, necruțând osteneală nu numai în timpurile favorabile, ci mai ales în timp de iarnă, la toate ocaziunile sfințirilor de biserică și la vizitațiunile canonice.

Nr. 14. Cu privire la scăderile arătate în raport în punctele 1, 2, 3, apoi în p. 20, 21 N. VI. din raportul referitor la analfabeți:

Sinodul în vederea, că toate scăderile arătate se vor putea delătura numai prin o activitate mai intensivă și armonică a organelor noastre parohiale și protopresbiterale, avizează consistorul a studia modul și mijloacele, prin cari se vor putea pune în aplicare în mod mai corespunzător dispozițiile Statutului Organic, referitoare la promovarea religiosității și moralității poporului. În special se avizează consistorul a îngriji ca comitetele parohiale să satisfacă îndatoririlor avizate la competența lor și în special la executarea dispozițiilor punctului 13 din § 23 din Statutul-Organic referitor la desrădăcinarea datinilor stângace din popor și a le îndatori, ca despre cele efeptuite în direcția aceasta să prezinte cu finea fiecărui an sinodului proxim parohial raport amănunțit, având despre aceasta a raporta protopopului și respective consistorului.

Nr. 15. Comisiunea epitropească prin raportorul **Andrei Horvat** cetește raportul general al Consistorului din Arad, ca senat epitropesc, și la propunerea comisiei:

Se ia în general și special la cunoștință.

Nr. 16. Descrierea din valoarea realităților dela domeniul din **Sânpetru** în sumă de 2420 coroane 82 fileri titulo deteriorare la edificii: se încuviințează.

Nr. 17. În legătură cu însărcinarea primită dela sinodul eparhial conform concludului **Nr. 36** din 1910, înafacerea ștergerilor propuse de consistor, ca pretensiuni neincassabile:

Sinodul încuviințează ștergerea tuturor pozițiilor cu excepțiunea datoriei lui **Teodor Gatiș** în suma 308 cor. 77 fileri și a datoriei lui **Ioan Costa** din **Ianoșda** în suma de 951 cor. 08 fileri față de cari Consistorul are să procedă cu toată rigoarea, raportând despre rezultat sesiunii proxime,

Nr. 18. Urmează raportul Consistorului din Arad referitor la concludul sinodal de sub **Nr. 37/1910** în chestia **socoților biserice Sinteia și Jadani**. La propunerea comisiei:

Sinodul ia la cunoștință demersurile luate pentru compunerea și aducerea în ordine a **socoților epitropiilor parohiale din Sinteia și Jadani**, învițând Consistorul, ca față de organele parohiale neglijente și renitente să continue procedura cu adausul, ca și față de parohia din **Cenadul sârbesc**, care este în restanță cu **socoțile** pe 10 ani, să procedă cu toată rigoarea raportând sinodului proxim despre rezultat.

Nr. 19. Urmează la ordinea zilei continuarea referadei comisiei epitropești. Se citește raportul consistorului din Arad, prin care înaintează **socoțile** tuturor fondurilor și fundațiunilor administrate la acest consistor în anul 1910 înfățișând următoarea stare:

1. Fondul general diecesan.

Starea la finea anului 1909 . cor. 70576·01
Intratele și venitele 1910 . cor. 121004·29

cor. 191580·30

Eșitele anului 1910 „ 115553·81

Starea la finea anului 1910 . cor. 76026·40

II. Fondul instruct al episcopiei aradane.

Starea la finea anului 1909 . cor. 13114·04

Intratele și venitele anului 1910 „ 963·32

cor. 14078

Eșitele anului 1910	„	1381.96
Starea la finea anului 1910 . cor.		12.696.68

III. Fondul Seminarial.

Starea la finea anului 1909 . cor.		261.981.21
Intratele și venitele a. 1910 . „		37.802.90
	cor.	299.784.11

Eșitele anului 1910	„	8.986.53
Starea la finea anului 1910 cor.		290.797.58

IV. Fondul diecezan pentru promovarea culturii religioase.

Starea cu finea anului 1909 . cor.		93.228.13
Intratele și venitele an. 1910 . „		3.419.32
	cor.	96.647.45

Eșitele anului 1910	„	2.815.02
Starea la finea anului 1910 . cor.		93.832.43

V. Fondul capelei din Arad-Gai.

Starea la finea a. 1909 cor.		635.45
Intratele și venitele a. 1910 . . . „		32.14
		667.59

Eșitele anului 1910 cor.		1.16
Starea la finea anului 1910 . . „		666.43

VI. Fondul pentru biblioteca preparandială.

Starea la finea anului 1909 . cor.		1.183.81
Intratele și venitele anului 1910 „		59.89
		1.243.70

Eșitele anului 1910	„	—
Starea la finea anului 1910 cor.		1.243.70

VII. Fondul sinodal congregual:

Starea la finea anului 1909 cor.		32.557.33
Intratele și venitele anului 1910 „		1.664.09
		34.221.42

Eșitele anului 1910 cor.		1.675.33
Starea la finea anului 1910 . cor.		32.546.09

VIII. Fundațiunea Patriciu Popescu:

Starea la finea anului 1909 cor.		1.682.29
Intratele anului 1910 „		85.15
	de tot cor.	1.767.44

Ieșitele anului 1910	—	—
Starea la finea anului 1910 . cor.		1.767.44

IX. Fundațiunea Iosif Popovici Paffy:

Starea la finea anului 1909 cor.		35.841.47
Intratele anului 1910 „		1.800.65
	de tot cor.	37.642.12

Ieșitele anului 1910	„	2.105.34
Starea la finea anului 1910 cor.		35.536.78

X. Fundațiunea Cont. Andrei Forray din Soborșin:

Starea la finea anului 1909 cor.		2.490.46
Intratele anului 1910 „		27.27
	de tot	2.517.73

Ieșitele anului 1910 cor.		94.96
-----------------------------------	--	-------

Starea la finea anului 1910 cor.		2.422.77
----------------------------------	--	----------

XI. Fundațiunea cont. Coloman Almásy din Chitighaz:

Starea la finea anului 1909 cor.		3.439.77
Intratele anului 1910	„	136.22

	de tot cor.	3.575.99
--	-------------	----------

Ieșitele anului 1910	„	138.37
--------------------------------	---	--------

Starea la finea anului 1910 . cor.		3.437.62
------------------------------------	--	----------

XII. Fundațiunea de stipendii Gavril Faur din Oradea mare:

Starea la finea anului 1909 . cor.		18.198.68
Intratele anului 1910	„	828.13

	de tot cor.	19.026.81
--	-------------	-----------

Venitele anului 1910 cor.		79.53
-----------------------------------	--	-------

Starea la finea anului 1910 . cor.		18.947.28
------------------------------------	--	-----------

XIII. Fondul diecezan de asig. contra focului

Starea la finea anului 1909 . cor.		191.821.81
Intratele anului 1910	„	18.105.83

	de tot cor	209.927.64
--	------------	------------

Ieșitele anului 1910	„	11.900.01
--------------------------------	---	-----------

Starea la finea anului 1910 . . „		198.027.63
-----------------------------------	--	------------

XIV. Fondul diecezan pentru înființarea unui gimn. român în Arad.

Starea la finea anului 1909 . cor.		27.536.81
Intratele anului 1910	„	1.264.86

	de tot cor.	28.801.67
--	-------------	-----------

Ieșitele anului 1910	„	967 —
--------------------------------	---	-------

Starea la finea anului 1910 . . „		27.834.67
-----------------------------------	--	-----------

XV. Fund. de stip. Teodor Papp din Checheș:

Starea la finea anului 1909 . cor.		148.021.14
Intratele anului 1910 cor.		38.191.12

	de tot „	186.212.26
--	----------	------------

Ieșitele anului 1910	„	21.195.88
--------------------------------	---	-----------

Starea la finea anului 1910 . . „		165.016.38
-----------------------------------	--	------------

XVI. Fund. de stip. Ana Iorgovici Ebesfalvai:

Starea la finea anului 1909 . cor.		14.667.16
Intratele anului 1910	„	1.775.49

	de tot „	16.442.65
--	----------	-----------

Ieșitele anului 1910	„	1.532.26
--------------------------------	---	----------

Starea la finea an. 1910	„	14.910.39
------------------------------------	---	-----------

XVII. Fundațiunea de stipendii Elena

Ghiba-Birta:

Starea la finea anului 1909 . cor.		147.816.81
Intratele anului 1910	„	7.509.34

	de tot „	155.326.15
--	----------	------------

Ieșitele anului 1910	„	5.037.57
--------------------------------	---	----------

Starea la finea anului 1910 . cor.		150.288.58
------------------------------------	--	------------

XVIII. Fondul de penziune al funcționarilor și profesorilor.

Starea cu finea anului 1909 . cor.		127.825.45
Intratele și venitele anului 1910 „		12.726.99

140.552.44

Eșitele anului 1910 cor. 8.097·29
Starea la finea an. 1910 132.455·15

XIX. Fondul bisericesc clerical:

Starea cu finea anului 1909 . cor. 879.096·89
Intratele și venitele anului 1910 cor. 86.571·89
965.668·78

Eșitele și spesele anului 1910 cor. 55.730·21
Starea la finea n. 1910 909.938·57

XX. Fondul preparandial și aucta școlară.
Starea cu finea anului 1909 . cor. 92.937·43
Intratele și venitele anului 1910 „ 9.844·89
102.782·32

Eșitele și spesele anului 1910 cor. 5.982·41
Starea la finea anului 1910 . „ 96.799·91

XXI. Fundațiunea de stipendii Balla:

Starea cu finea anului 1909 . cor. 35.192·06
Intratele și venitele anului 1910 „ 1.804·82
36.996·88

Eșitele și spesele anului 1910 cor. 1.084·95
Starea la finea anului 1910 . „ 35.911·93

*XXII. Fondul diecezan pentru ajutorarea
preoțimei:*

Starea cu finea anului 1909 cor. 1,259.017·51
Intratele și venitele anului 1910 „ 281.460·72
1,540.478·23

Eșitele și spesele anului 1910 „ 205.630·42
Starea la finea anului 1910 „ 1,334.847·81

XXIII. Depozite de Cassă:

Starea cu finea anului 1909 cor. 508.182.11
Intratele anului 1910 . . . „ 129.177·51
637.359·62

Eșitele anului 1910 cor. 49.168·27
Starea la finea anului 1910 . . „ 588.191·35

*XXIV. Fondul pentru despărțirea ierarhică a
comunelor mixte:*

Starea cu finea anului 1909 cor. 17.443·34
Intratele și venitele anului 1910 „ 42—
17.485·34

Eșitele și spesele anului 1910 cor. 2.383·06
Starea la finea anului 1910 . „ 15.102·28

*XXIV. Pretenziuni d'ibioase și sub proces,
comune cu dieceza Caransebeșului:*

Starea cu finea anului 1909 cor. 10.272·64
Intratele și venitele anului 1910 — —
10.272·64

Eșitele și spesele anului 1910 . . — —
Starea la finea anului 1910 . cor. 10.272·64

*XXVI. Întregirea dela stat a dotațiunei
preoților și capelanilor;*

Întregirea dotațiunii preoților și capelanilor
s'a primit regulat dela stat și s'a și distribuit
pe ambele semestre din anul 1910.

Socoțile înaintate la guvern sunt aprobate.

*XXVII. Fundațiunea Mitra Ungurean pe sama
școalei din Timișoara-Fabric:*

Starea la finea anului 1909 . cor. 7.544·53
Intratele și venitele anului 1910. „ 773·29
8.317·82

Eșitele și spesele anului 1910 cor. 477·44
Starea la finea anului 1910 . „ 7.840·38

*XXVIII. Fundațiunea Ștefan Antonescu
din Șiria:*

Referitor la fondul acesta Consistorul să îndru-
mează să esecutive Nr. 45/1910.

*XXIX. Fundațiunea de stipendii a episcopului
Iosif Goldiș:*

Starea cu finea anului 1909 cor. 30.972·49
Intratele și venitele anului 1910 „ 12.709·80
43.682·29

Eșitele și spesele anului 1910 cor. 2.530·46
Starea la finea anului 1910 . cor. 41.151·83

*XXX. Fundațiunea episcopului Ioan Meșian
pentru ajutorarea bisericilor sărace:*

Starea cu finea anului 1909:
La cassa cosistorială; . . . cor. 68.443·25
La administrația tipografiei și
librăriei cor. 73.106·41
141.549·66

Intratele și venitele anului 1910:
La cassa consistorială: . , cor. 60.642·13
La administrația tipografiei
și librăriei cor. 195.536·89
256.179·02

La olaltă: cor. 397.728·68
Eșitele și spesele anului 1910:
La cassa consistorială . . . cor. 43.863·30
La adm. tipog. și librăr. . . cor, 178.801·82
222.665·12

Starea cu finea anului 1910:
La cassa consistorială: . . cor. 85.222·08
La administrația tipografiei
și librăriei cor. 89.841·48
La olaltă cor. 175.063·56

XXXI. Fundațiunea Teodor Feier din Bonțești:

Starea cu finea anului 1909 cor. 28.209·78
Intratele și venitele anului 1910 „ 1.427·24
29.637·02

Eșitele și spesele anului 1910 cor. 136·56
Starea la finea anului 1910 . cor. 29.500·46

*XXXII. Depozitul fundațiunii lui Dimitrie F.
Negreanu din Beiuș:*

Starea cu finea anului 1909 . cor. 55.442·47
Intratele și venitele anului 1910 „ 8.884·88
64.327·35

Eșitele și spesele anului 1910 cor. 5.702.61
Starea la finea anului 1910 cor. 58.534.74

XXXIII. *Fundațiunea Dr. Iuliu T. Mera*
din Siria:

Starea cu finea anului 1909 cor. 77.097.36
Intratele și venitele anului 1910 „ 4.457.34
81.554.70

Eșitele și spesele anului 1910 cor. 5.448.32
Starea cu finea anului 1910 cor. 76.106.38

Sinodul luând la cunoștință starea fondurilor și fundațiilor administrate de Consistorul din Arad, — aprobă socoțile prezentate și dă Consistorului absolut pentru anul de gestiune 1910.

Nr. 20. Deputatul Dr. George Adam, pentru ca deputații sinodali să cunoască mai de amănuntul socoțile despre fondurile diecezane, face propunerea, ca pe viitor „raportul Consistorului despre starea fondurilor și fundațiilor să fie tipărit și înainte de deschiderea sinodului împărțit deputaților.

Sinodul nu primește această propunere.

Nr. 21. Referitor la pretensiunile dubioase și sub proces, comune cu dieceza Caransebeșului deputatul Dr. Nicolae Oncu propune, că deoarece acele sunt foarte vechi și în mare parte prescrise deja să fie recercat consistorul din Caransebeș să interprindă și dânsul pașii necesari pentru ștergerea acelor:

Sinodul invită Consistorul să purceadă în înțelesul propunerii.

Find timpul înaintat și anunțându-se ședința proximă pe 19 Aprilie (2 Maiu) 1911 orele 10 a. m., când va urma la ordinea de zi continuarea referadei comisiei bisericești și a celorlalte comisii, ședința se ridică la 6³/₄ ore seara.

Acest protocol s'a citit și verificat în ședința a III. din 19 Aprilie (2 Maiu) 1911.

Ioan I. Papp m. p. **Dr. Demetriu Mangra**
Episcop.-președinte. _____ notar.

Programa examenelor.

dela institutul ped.-teol. gr. or. rom. din
Arad pe anul școlar 1910/1911:

I. Cursul IV pedagogic.

Luni 9/22 maiu sistarea prelegerilor.

Vineri 13/26 maiu 8—12 a. m.: religie, română, pedagogie, germană, economie.

Vineri 13/26 maiu 3—6 p. m.: cant, tipic, muzică, igienă, gimnastică.

Sâmbătă 14/27 maiu 8—12 a. m.: maghiară, constituție, aritmetică, fizică, economie rațională.

La 3 p. m. conferință.

II. Examenele scripturistice de calificare învățătoarească.

Vineri 20 maiu (2 iunie) 8—12 a. m. română.

„ „ 3—7 p. m. pedagogie.

Sâmbătă 21 maiu (3 Iunie) 8—9 a. m.: caligrafie.
Luni 23 maiu (5 iunie) 8—12 a. m.: maghiară.
„ „ 3—7 p. m.; germană.
Marți 24 maiu (6 iunie) 8—12 a. m.: geometrie.
„ „ 3—7 p. m. desemn.

III. Examenle de curs.

Sâmbătă 21 mai (3 iunie) se sistează prelegerile și la 4 ore p. m. examen de gimnastică c. I.—III ped.
Luni 23 maiu (5 iunie) 8—12 a. m. c. III teol.: esegeză, drept canonic, constituție, igienă.

Luni 23 maiu (5 iunie) 3—6 p. m. c. II. teol. dogmatică, istoria bisericii românești: morala, omiletică.

Marți 24 maiu (6 iunie) 8—12 a. m. c. III ped. română, maghiară, germană, fizică. istoria patriei, economie.

Marți 24 mai (6 iunie) 3—6 p. m. c. II. ped. română, maghiară, germană, economie.

Miercuri 25 maiu (7 iunie) 8—12 a. m. c. I—II ped. I teol. cant. tipic. muzică.

Miercuri 25 maiu (7 iunie) 3—6 p. m. c. III ped. și II. teol.: cant, tipic, muzică.

Vineri 27 maiu (9 iunie) 8—12 a. m. c. I ped.: română, maghiară, germană, istorie universală, geografie.

Vineri 27 maiu (9 iunie) 3—6 p. m. c. III teol.: cant, tipic.

Sâmbătă 28 maiu (10 iunie) 8—12 a. m. c. III teol. pastorală, catihetica, liturgică, română.

Marți 31 maiu (13 iunie) 8—12 a. m. examen de calificare de curs: c. II ped.

Marți 31 (13 iunie) 3—6 p. m. examen de calificare de curs: c. III ped.

Miercuri 1/14 iunie 8—12 a. m. c. I ped. religie, pedagogie, aritmetică, istoria naturală, economie.

Miercuri 1/14 iunie 8—12 a. m. c. II teol. română, esegeză, pedagogie, economie.

Miercuri 1/14 iunie 3—6 p. m. c. I. teol.: teologia fundamentală, română, economie.

Joi 2/15 iunie 8—12 a. m. c. II ped. religie, pedagogie, matematică, istoria naturală.

Joi 2/15 iunie 8—12 a. m. c. I teol.: studiu biblic, pedagogie, istoria bis.

Joi 2/15 iunie 3—6 p. m. c. III. ped.: religie, pedagogie, geografie, matematică, istoria naturală.

Vineri 3/6 iunie 8 a. m. conferință.

Duminecă 5/18 iunie Te Deum și distribuirea
testimoniilor.

IV Examenle private.

Luni 6/19 iunie, examene private.

V. Examenle orale de calificare învățătoarească.

Joi 9/22 și Vineri 10/23 iunie.

VI. Examen la școala de aplicație:

Sâmbătă 11/24 iunie.

In chestia examenelor.

Primisem dela un învățător un articol plin de amărăciune împotriva unui comisar de examine. Articolul eră iscălit și autorul lua răspundere pentru scrisorile sale. I-am răspuns la poșta redacției să abstea dela publicare și să ducă chestia în conferințele învățătoarești, dar dânsul insistă la publicare pe motiv de interes public, învoindu-se a omite partea personală. La aceasta insistență am omis partea personală și dăm următoarea parte din articol:

Până când la alte școli examenele sunt niște zile de *praznic*, în cari atât copiii, cât și învățătorii sunt *veseli*, că au încheat *un an de muncă*, până atunci la noi examenele sunt niște zile, în cari atât copiii cât și învățătorii trebuie să-și încoarde toate forțele fizice. Venirea unui comisar lipsit de cultură, pentru bieții dascăli, examenle sunt niște zile de tristeță. Suntem îngrămădiți cu atâta amar de material, încât scăpați odată de ziua examenelor, suntem ca niște *ogari*. Și dacă felul examenelor de până aci, nu se vor schimba în curând, cred că peste câțiva ani se vor înmulți spitalurile de *nebuni și tuberculosă*: iar organismul întreg al copiilor se va sdruncină și nu vor fi capabili de a purta greul vieții viitoare.

Materialul pentru examene după a mea părere ar trebui restrâns, iar examenele să fie conform principiilor marelui dascăl de pie memorie Dr. Petru Șpan: „Niște ocazii, cari încălzesc, emoționează, predispun spre mulțămire, îndestulare și fericire. Ele deci n'au să producă teamă, spaimă, oboseală, tâmpire, indispoziție, tristeță. Ele au să fie niște *festivități școlare cu caracter educativ*, în cari nota conducătoare să fie *veselia, bucuria, satisfacția, convingerea*, că aceste închee *un an de muncă, cu spor și isbândă*.”

„Mai mulți ochi mai multe văd.” Aceasta este logica controlului. Pe dascălul datoriei împlinite nu-l poate deci și nici nu-i permis să-l supere controlul în școală; din contră are să-l veselească, căci îi oferă ocaziunea de a profita de judecata organului de control. Controlul însă să fie *pedagogic, leal și conștiințios*, nu polițial. „Controlul pedagogic este *protectorul libertății învățământului*, până când controlul polițial este opresorul învățământului.”

Cu privire la ținuta organului — comisarului de control, mă îndestulesc, să aduc aci părerea logică a marelui dascăl de pie memorie Dr. Șpan. Iată ce zice: „Comisarul controlează, inspectează și face notițe trebuincioase, dar în timpul cât e în examen, are un rol pasiv de *tainic spectator*; iar în conferința didactică să se poarte ca *un părinte povățuitor*.”

Acuma voiu arăta foarte pe scurt, cum se face la noi controlul în examene.

La mine d. e. în anul trecut a făcut comisarul în decursul examenului următoarele observări nepermise: După ce au cântat copii „*Împărate ceresc*” aceștea s'au pus să șeadă. Comisarul numai decât: Sculați și ziceți în numele Tatălui, a fiului... (Sic... Nu zberă (Sic) așa dragă, ci vorbește mai încet. La cetit cu clasa I s'a dus între copii și a început a provoca: Cetește tu aci. Mai departe celalalt. Ai d'apoi că tu nu ești atent, Celalalt mai departe. Nici tu nu ești atent, șezi jos! La scris, tot cu el l. Tu ști dragă scrie bine numai că arcul acesta vezi, trebuie să-l duci până la linie, iată așa! Și dl. comisar a început a prelege arătând felul cum se scrie litera. Și a făcut dl. comisar mai multe observări de acesta.

Și știți mă rog, cum mi-a clasificat examenul? Cel puțin așa s'a declarat, că *laudabil*. A-ți auzit? Laudabil. Ei bine dacă examenul meu a fost laudabil — după truda ce am depus-o mă așteptasem la distins, ce pe mine puțin mă privește calculul, deoarece eu totdeauna am muncit și muncesc să-mi fie liniștită conștiință — atunci întreb: Ce rost au avut observările dlui comisar și încă în decursul examenului?

Se numește aceasta pedagogie modernă? Da, pedagogie proprie a unui dascăl „ales.”

În ziua următoare după examenul meu, m'am dus la examenele din N. În școala colegalui de acolo dl. comisar a făcut aceleași observări, ba în conferința didactică s'a întâmplat un scandal nemaipomenit și

eră pe ici colea să se încaere cu preotul locului, pentru că acesta și-a apărut cu demnitate pe fostul său învățător bun și încărunțit, care își perduse răbdarea pentru tratamentul brusc.

Din incidentul inconvenientelor noastre la examen rog pe P. S. Domnul Episcop și pe venerabilul Consistor:

1. Să bine voiască a eda un plan anume pentru examene, în care materialul să se estindă numai la cele mai esențiale lucruri din fiecare obiect de învățământ, iar comisarilor o îndrumare specială, după care să se acomodeze, ca astfel fiecare comisar să procedeze în aceeași formă.

2. De comisari pentru examene se denumească în viitor numai astfel de persoane, cari afară de meritele ce și le-a câștigat prin diligența lor în cele didactice, să aibă și manieri urbane, aceasta pentru că numai așa putem avea încredere în ei pe de o parte iar pe de alta parte numai atunci se poate face o iconă fidelă despre starea învățământului nostru, dacă controlul se face din partea astor fel de oameni.

3. Comisarilor denumiți, Veneratul Consistor să le deie stricta îndrumare, că în viitor să aibă fiecare o astfel de ținută, ca examenele să apară niște zile de praznice, în cari nota conducătoare să fie *veselia și bucuria atât pentru copii, cât și pentru învățători*. Iar în conferința didactică, comisarii față de învățătorii, cari își împlinesc datorința, să fie cu cea mai mare rezervă. Față de învățătorii mai slabi încă să se poarte conciliant, iar unde observă greșeli mai grave, să le spună între patru ochi și dacă nu prinde, să facă numai decât arătare, în contra cărora Veneratul Consistor să aplice ș-ul legii cu toată rigoarea.

4. Să binevoiască a da îndrumare protopresbiterilor ca inspectori școlari, ca examenele la școlile cu clasele inferioare să nu dureze mai mult decât o oră, iar cu clasele superioare două ore. Aceasta pentru a feri copii de tortură și încordare prea mare.

Convocare.

Despărțământul ppsc Șiria, al reuniunii învățătorilor români din ppiatele-arădane I—VII își va țineă proxima ședință Marți în 3,16 Maiu a. e. la școala centrală din Comlăuș (Ószentanna) pe lângă următorul

Program:

1. Dim. la 8 ore chemarea Dubului St.
2. Deschiderea ședinței.
3. Prelegere practică din „socoată” de I. Grofșorean.
4. Raportul biroului.
5. E executarea concluzelor adunării generale.
6. Raportul comisiunei literare.
7. Dizertațiuni.
8. Discusiuni școlare.
9. Fixarea proximei ședințe.
10. Încheiere-

Șiria, la 17|30 Aprilie 1911.

Alexiu Doboș
prezident.

Teodor Cherechian
secretar.

CRONICA.

In atențiunea candidaților de învățători. Cererile pentru admitere la examen de calificare sunt a se adresa și prezenta Consistorului eparhial până 1/14 maiu, instruate cu următoarele documente: a.) extras din matricula botezaților; b.) testimoniul despre studiile pregătitoare; c.) absolut sau testimoniile despre terminarea cursurilor pedagogice; d.) eventual și alte documente de serviciu. Candidații pregătiți în cale privată mai au să documenteze: a.) că după absolvirea cursurilor pedagogice au servit cu succes cel puțin un an ca învățători; și b.) că moralicește și trupește sunt neeșecționabili și apti pentru chemare învățătorească.

Rectificare. În nrul trecut la pagina 2 coloana primă a rămas afară suma de 492,845 coroane jertfită pentru renovări și zidiri de biserici în arhidieceză.

Poșta administrației.

Comitet parohial Ususău. Pentru publicarea „Licitațiunei minuende” vă rugăm a ne trimite suma de 7 cor.

Concurse.

Pentru îndeplinirea parohiei vacante din Troaş, pe baza autorizării Ven. Consistor de sub Nr. 1503/1911. prin aceasta să escrie concurs cu termen de **recurgere de 30 zile dela prima publicare** în organul „Biserica și Școala.” Parohia e de cl. III.

Venitele acestei parohii sunt:

1. Sesiune de pământ, parte de deal, parte de șes, computată în cor. 120.

2. O (una) măsură cucuruz sfărmat dela fiecare număr de casă, care are pământ; cei fără pământ pe jumătate.

3. Ștolele legale.

4. Cărtir în casa parohială, cu 2 chilii și cuină.

5. Grădină parohială.

6. Dreptul de pădure și izlaz după 16/182.

7. Ajutor dela stat conform calificării alesului Darea pământului și a pădurii o va plăti cel ales.

Doritorii de a ocupa această parohie să avizază, ca recursele ajustate cu documentele prescrie și adresate comitetului parohial din Temeșești să le trimită în termenul concursual oficiului protopopesic în Mariaradna, iar dâșii să se prezinte — pe lângă observarea §-lui 33 din Regulamentul pentru parohii — în sta biserică din Troaş spre a se face cunoscuți poporului și spre a-și dovedi abilitatea în cele rituale Troaş, la 4/17 martie 1911.

Comitetul parohial

În conțelegere cu P. Givulescu ppresbiter.

—□—

3 - 3

Pe baza autorizării Ven. Consistor diecezan din Arad, Nr. 1502/1911, pentru îndeplinirea parohiei din Temeșești prin aceasta se escrie concurs cu termen de **recurgere de 30 zile dela prima publicare** în organul diecezan „Biserica și Școala.”

Parohia este de cl. III.

Emolumentele încopciate de acest post sunt:

1. O sesiune de pământ, prețuită în 70 cor.

2. Dela 50 case o măsură cucuruz sfărmat, iar dela 30 case 1/2 măsură cucuruz.

În caz că nu este rod, măsura să plătește cu 2 cor., iar 1/2 cu 1 cor.

3. Ștolele legale.

4. Dreptul de pădure și izlaz după 16/166.

5. Întregirea de stat a dotațiunii preoțești s'a cerut dela guvern.

Sarcinile publice după venitul preoțesc le va suportă alesul. Tot dâșul să va îngriji și de cărtir.

Recurenții se avizează, ca recursele ajustate cu documentele prescrie și adresate comitetului parohial din Temeșești să le trimită Oficiului pprezbiteral din Mariaradna, iar dâșii să se prezinte — pe lângă stricta observare a dispozițiilor §-lui 33 din Reg. pentru parohii — în sta biserică din Temeșești spre a se face cunoscuți poporului și spre a-și arăta desțeritatea în cele rituale.

Din ședința dela 4/17 martie 1911.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: Procopiu Givulescu ppresbiter.

—□—

3—3

Licitațiune minuendă.

Pe baza încuviințării V. Consistor Nr. 5097/909 prin aceasta se escrie licitațiune minuendă pentru edificarea din nou a sf. biserici gr. or. rom. din comuna **Marosaszó** (fost Hoszuszo) Ususău com. tat. Timiș, cercul Lipovei cu termen pe ziua de **8/21 mai 1911** la 2 ore d. a. în localitatea școlai.

Prețul de esclamarie 34613 cor. 68 fil. adecă treizeci și patru de mii șase sute treisprezece cor. 68 fil.

Doritorii de a licita au se depună în bani sau hârtie de valoare un vadiu de 10% dela prețul de esclamarie.

Reflectanții nu au drept de a pretinde diurne, viatec și spese de călătorie.

Comuna bisericască își rezervă dreptul de a angaja pe acel reflectant în care va avea mai multă încredere.

Planul precum și preliminarul de spese se pot vedea la oficiul parohial din Marosaszó Ususău în orele oficioase.

Contractul încheiat pentru întreprinzători va fi îndată după subscriere valabil, pentru comuna bisericască însă numai după aprobarea V. Consistor.

Marosaszó Ususău la 25 april (8 mai) 1911.

Comitetul parohial.

—□—

1—3

În urma rezoluțiunei Ven. Consistor datul 10/23 martie 1911 Nrul 1483/911 se escrie concurs de licitațiune minuendă pentru adaptarea s. biserici din **Bucovăț** (Bukovecz) ppresbiteratul Timișorii cu termen pe ziua de **15/28 mai 1911** la 3 ore p. m., în școala confesională din loc.

1. Prețul de esclamarie 16503 cor. 92 fil.

2. Planul și preliminarul de spese se pot vedea la oficiul parohial local. Condițiunile se vor publica înainte de începerea licitațiunei.

3. Reflectanții vor avea să depună înainte de începerea licitațiunei vadiu de 10%, în bani gata, din prețul de esclamarie.

4. Pentru participare la licitație reflectanții nu pot formula nici o pretensiune.

5. Comitetul parohial își rezervă dreptul de a da lucrarea în întreprindere fără privire la rezultatul licitațiunei celui reflectant în care are mai multă garanță materială și morală.

Dat din ședința comitetului parohial ținută la 17/30 aprilie 1911.

Comitetul parohial.

Cu consenzul pprezb.: Dr. Tr. Putici.

—□—

1—3